

**Державний вищий навчальний заклад
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»**

Рада молодих учених університету

ВІТЧИЗНЯНА НАУКА НА ЗЛАМІ ЕПОХ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Матеріали

**XVII Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції**

17-18 жовтня 2015 р.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Рада молодих учених університету

Матеріали
XVII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
«Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»
17-18 жовтня 2015 року

Збірник наукових праць

Переяслав-Хмельницький – 2015

УДК 001(477)«19/20»
ББК 72(4 Укр)63
В 54

Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»: Зб. наук. праць. - Переяслав-Хмельницький, 2015. - Вип. 17. - 362 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Коцур В.П. - доктор історичних наук, професор, академік НАПН України, ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Рик С.М. - кандидат філософських наук, доцент, проректор з наукової роботи ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Скляренко О.Б. - кандидат філологічних наук, доцент

Коцур В.В. - кандидат політичних наук, голова Ради молодих учених університету

Кикоть С.М. - кандидат історичних наук, заступник голови Ради молодих учених університету

Гайдаєнко І.В. - керівник центру усної історії, секретар Ради молодих учених університету

©Рада молодих учених університету
©ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

САМОРОЗВИТОК КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ

Розвиток галузі професійної освіти в світлі тенденцій сучасності характеризується певними особливостями, серед яких: постійне ускладнення змісту освіти, підвищення рівня освітніх стандартів; розв'язання складних професійно-педагогічних проблем, які вимагають інтеграції знань, практичних умінь і навичок суміжних наук – психології, педагогіки, лінгводидактики, методик дошкільної освіти та інших; широке впровадження інформаційних технологій у навчально-виховний процес. Тому, організація освітньо-виховного процесу професійної школи повинна забезпечувати не лише адаптацію студентів до швидко змінного світу, але й їх здатність до перетворення цього світу, отже – володіння не лише знаннями, але й уміннями застосовувати їх у процесі власної самостійної діяльності [3, с. 4].

Навчання й самовдосконалення професіонала триває протягом усього життя. Саморозвиток детермінується соціально-економічними чинниками, психофізіологічним потенціалом людини, цілеспрямованістю і, в першу чергу, характером та змістом праці. Зумовлюючими чинниками саморозвитку виступають професійно-трудова, матеріальні, соціально-статусні й духовні потреби. Зміст саморозвитку є цілісним комплексом процесів і засобів поступу особистості, задоволенням її пізнавальних і духовних потреб, розкриттям і вдосконаленням природних задатків та здібностей. Суттєвою характеристикою саморозвитку є свідомо якісна самозміна самого себе, яка виступає головним внутрішнім механізмом індивідуально-особистісного розвитку (К. Абульханова-Славська, О. Бодалєв, О. Єрмолаєва). Якісним показником процесу становлення суб'єктності людини виступає її цілеспрямований саморозвиток. С. Соколовська у своєму дослідженні поняття «саморозвиток» розглядає як цілеспрямований, усвідомлений процес формування себе як особистості, який триває протягом життя і обумовлює якісний розвиток цілісної особистості [4, с. 31].

Професійний розвиток і саморозвиток особистості є об'єктом дослідження багатьох психологів та педагогів (С. Рубінштейн, К. Абульханова-Славська, К. Платонов, В. Моляко, Б. Федоришин, Г. Балл, Л. Митіна, К. Чарнецькі) і визначається як процес набуття та вдосконалення професійно-особистісних якостей, професійних знань, вмінь та навичок. Питання професійного розвитку та саморозвитку педагога розглядалися у працях багатьох дослідників у галузі педагогіки (Ш. Амонашвілі, В. Кан-Калика, І. Зязюна, О. Орлова, Л. Рувинського, С. Кондратьєвої, О. Мороза, П. Підкасистого, Л. Митіної, В. Семиченко, О. Пехоти та інших).

Процес професійного розвитку та саморозвитку майбутнього фахівця дошкільної освіти в період його професійної підготовки має свої особливості. Він відбувається в умовах навчальної діяльності, регламентується системою вимог з боку викладачів, навчальних програм, специфіки предметів, що вивчаються. Однак цей процес потребує підвищення суб'єктного компоненту особистості майбутнього фахівця у процесі його професійного саморозвитку.

Під професійним саморозвитком С. Соколовська розуміє усвідомлений цілеспрямований процес особистісного і професійного самовдосконалення з метою творчої самореалізації в процесі виконання професійної діяльності [4, с. 34].

Серед системи педагогічних умов професійного саморозвитку в процесі підготовки майбутнього фахівця В. Ковальчук виділяє такі:

– орієнтація процесу навчання на формування спрямованості майбутнього спеціаліста на самоактуалізацію та самодетермінацію в майбутній професійній діяльності;

– збагачення змісту навчання системою понять і концепцій, що орієнтують майбутніх фахівців на рефлексію, самопроектування, самонавчання, самоорганізацію, саморозвиток у сфері професійно значимих якостей особистості [3, с. 14].

Створення технологій реалізації основних завдань професійного саморозвитку, на думку Л. Дибкової, повинно будуватися за певною логіко-структурною моделлю і складатися з таких компонентів: зміст і форми проведення моніторингу навчальної діяльності; визначення попереднього рівня підготовленості студентів; діагностика розвитку особистісних якостей (мотивації, самооцінки, суб'єктивного локусу контролю); аналіз впливу групових установок і його коригування; профорієнтованість навчального матеріалу; використання завдань і тестів різного типу складності; проведення оцінювання на основі багатокритеріальності; проведення індивідуально-консультативної роботи; застосування ситуацій створення успіху; використання самооцінювання і взаємооцінювання студентами результатів навчальної діяльності; повне інформаційне забезпечення навчального процесу [3, с. 17].

Моделювання професійних умінь майбутнього фахівця Г. Ковальчук визначає складовою цілісного педагогічного процесу у вузі. Автор зазначає, що воно реалізується через низку взаємозв'язаних і взаємообумовлених етапів, серед яких найважливішими є такі: *I етап* – розвиток початкового недиференційованого інтересу до певного виду діяльності, головного для формування професійної мотивації. Сприяє цьому система бесід, дискусій, аналізу конкретних ситуацій. *II етап* – формування позитивних професійних ціннісних орієнтацій, які дають змогу побудувати у свідомості студента ідеальну модель майбутньої фахової діяльності, яка служить еталоном у професійному саморозвитку. Важливим є формування ієрархії мотивів професійної діяльності. *III етап* – активне формування професійних умінь, необхідних для практичної діяльності. Воно здійснюється під час розроблення та реалізації навчальних проєктів у змодельованих та реальних умовах конкретних ситуацій і вимагає від студентів самостійності, ініціативності, творчого підходу, наполегливості тощо [1]. Зазначені етапи моделювання професійних умінь доцільно використовувати в роботі зі студентами спеціальності 6.010101 «Дошкільна освіта».

Реалізація освітньо-виховної взаємодії, педагогічного впливу педагога на інших суб'єктів спілкування здійснюється за допомогою мовлення, тому його специфіка суттєво впливає на ефективність комунікативного процесу. Через це сформованість культури мовлення є важливим показником професіоналізму педагога. Мовлення вихователя має не тільки відповідати загальним мовленнєвим нормам (орфографічним, орфоепічним, лексичним, граматичним, стилістичним), але і враховувати вік співрозмовника – чи то дитина-дошкільник, чи то батьки, чи то колеги, бути виразним, живим, позбавленим лексичних штамів. На етапі дошкільного дитинства мовленнєва культура педагога виступає джерелом поповнення словникового запасу дітей, засобом розвитку в них фонетичного слуху та вимови окремих фонем, еталоном граматичної побудови речень. До того ж, розвиненість та культура мовлення вихователя слугує не лише важливим показником духовного багатства педагога, культури його мислення, але й одночасно є могутнім засобом формування особистості вихованця. Тому майбутньому вихователеві необхідно постійно підвищувати власну культуру мовлення.

Фахівці (І. Зязюн, В. Кан-Калик, В. Чихаєв та інші) рекомендують майбутнім педагогам організовувати саморозвиток мовленнєвої культури за певними напрямками. Перший із них забезпечує вдосконалення в них знання питань культури мовлення, зокрема педагогічного мовлення. Розширити знання з цього питання допомагають такі заходи:

– регулярне читання художньої літератури із занесенням у свої конспекти нових змістовних ідей, думок, положень, цікавих лексичних зворотів, образних висловів тощо, які можна творчо використовувати надалі у своїх публічних виступах;

– постійне вивчення нових джерел з педагогіки, психології, методик дошкільної освіти, а також праць із проблеми ораторського мистецтва й педагогічного спілкування;

– аналіз мовної форми публічних виступів відомих ораторів минулого й сучасності, переказ їх виступів своїми словами;

– знаходячи в тексті чи в промові іншого оратора невідомі слова, фразеологізми, слід виписувати їх у свій власний словник із подальшим розтлумаченням значення цих слів за допомогою звернення до відповідних словників, довідників чи енциклопедій;

– уважне слухання виступів дикторів радіо, телебачення, театральних акторів та інших досвідчених майстрів слова з подальшим проведенням аналізу використаних ними вербальних і невербальних засобів;

– систематичне відвідування лекційних і семінарських занять висококваліфікованих викладачів вищих навчальних закладів, методичних об'єднань вихователів та інших форм методичної роботи з метою вивчення їхнього передового досвіду спілкування з аудиторією.

Другий напрям роботи із саморозвитку культури мовлення майбутніх педагогів зорієнтовано на збагачення їх словникового запасу. Серед заходів, присвячених реалізації цієї мети, можна виділити такі:

– постійне вивчення нових слів та фразеологізмів, з'ясування їх значення, правильного наголосу й вимови та інше з відображенням у власному словнику;

– кількаразове повторення вголос нових слів чи фраз;

– включення нових слів і фраз у ділове й повсякденне мовлення.

Для збагачення культури мовлення майбутньому педагогові корисно регулярно вводити у свій активний словник нові ідіоми, прислів'я, крилаті фрази та інші лексичні форми. Важливо також зробити звичкою систематичне звернення до «особистого словника», що дає змогу його господареві частіше вводити у своє мовлення нові засвоєні слова та фрази.

Третій напрям у розвитку культури мовлення майбутнього педагога передбачає постановку мовленнєвого дихання, розвиток голосу та відпрацювання правильної дикції. Для вдосконалення зазначених параметрів мовлення рекомендується виконувати спеціальні вправи.

Четвертий напрям у розвитку культури мовлення майбутніх педагогів пов'язаний із розвитком їх мовленнєвих якостей. Така підготовка передбачає під час пробних промов цілеспрямований контроль за своєчасним усуненням усіх знайдених мовних дефектів і неточностей. Вибрані слова та фрази повинні адекватно передавати думки оратора [2, с. 126].

Отже, саморозвиток культури мовлення ми розглядаємо як безперервний процес самовдосконалення особистості майбутнього педагога.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті / Г. О. Ковальчук. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/760/5>.

2. Пасинок В. Г. Основи культури мовлення : навч. посібник / В. Г. Пасинок. – К. : Видавництво «Ліра-К», 2012. – 186 с.

3. Професійний саморозвиток майбутнього фахівця : монографія / За ред. В. А. Ковальчук. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2012. – 204 с.

4. Соколовська С. М. Сутнісна характеристика понять «саморозвиток» та «професійний саморозвиток» особистості / С. М. Соколовська // Професійний саморозвиток майбутнього фахівця : монографія / За ред. В. А. Ковальчук. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2012. – С. 20–38.